

Bartha András Márk

Saját kezű építés

*Építőanyagok második élete a Balaton körül
DLA-értékelés, tézisfüzet*

Kivonat

A dolgozat napjaink építészetének mellőzött, nem műépítészeti kánonba tartozó rétegével: a nem tervezett, barkácsolt épületekkel foglalkozik. Célja olyan helyzetek feltárása és bemutatása, ahol a tulajdonosok építésben való közvetlen részvétele, vagy a felhasznált anyagok által hordozott tartalmak miatt, a ház-ember viszonylatban mély, személyes kapcsolat jön létre. A vizsgálat tárgyául az épületek egy olyan körét választottam, amelyeken jól megfigyelhető a fentiekben felvetett építésmód, és amelyet személyes kötődésem okán valamelyest ismerek: a Balaton környékének nyaralóit. Feltételezésem, hogy az itt tapasztalható önfelelt építőkedv belső szépséggel ruházza fel a létrejövő építményeket.

Az „építések nélküli” építés párhuzamosan van jelen magasépítészetünkkel, érintkezési felületeiken helyenként káros, más esetekben konstruktív szinergiákat felszínre hozva. A spontán építés gyakran nagyon kevés pénzből, sok innovációval, nagyon gazdaságos, könnyen megvalósítható, és karbantartható épületeket hoz létre, amelyek ezen tulajdonságaik miatt is érdemesek a dokumentálásra, vizsgálatra.

Az ilyen, barkácsolt építmények kutatása többcélú: gyorsan alkalmazkodó, folyamatosan változásban lévő struktúrájuk, analitikus megőrkítése mellett, fontos a létrehozásukhoz szükséges kreatív energiák feltárása és elismerése, továbbá a lehetséges építészeti eszközök áttemelése a professzionális építészeti praxisba, építészeti oktatásba.

1.

Az 1960 és 1980 közötti időszakban épült nyaralók többségében a fokozott gazdaságosság igénye többnyire nem mérnöki szemléletű hatékonyságot (pl. szerkezeti méretezést), hanem az igények és a lehetőségek közelítését, funkcionális redukciónak jelentett.

2.

A kis méretű títustervek, társasnyaralók, és előre gyártott nyaralók egyrészt kevés teret engednek a tulajdonosok identitásának kifejezésére, másrészt funkcionálisan hamar alultervezetté váltak. Az ebből adódó feszültség volt az egyik legfőbb életre hívója a saját kezű beavatkozásoknak.

3.

A megvizsgált példák alapján megállapítható, hogy a nyaralók saját kezű bővítése egyirányú utca, a spontán építészet eszköztárában nem szerepel a visszabontás. A buherált kompozíciók folyamatos növekedésre vannak ítélve.

4.

A kollázs-jelleg nem csak város léptékben, különböző korban épült épületegyüttesek értelmezésében, hanem épületrész léptékben, egy meglévő épület továbbépítése kapcsán, különösképpen buherált épületek rétegeinek vizsgálatában is relevánsan értelmezhető

5.

A Balaton-körüli nyaralókban a tulajdonosok által létrejött építészeti beavatkozások nem sorolhatók be egyértelműen a vernakuláris, sem a műépítészet tárgykörébe, eszközeikben, formálásukban kevert műtípust jelentenek.

6.

A buherált nyaralóknál esztétikai értelemben megfigyelhető a groteszk minőség kontraszt hatása: az építési pontatlanságok, tektonika hiánya kiemeli, láthatóvá teszi ezen kompozíciók egyéb építészeti értékeit.

Bartha András Márk
2019.